

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

змісту і форм мислення, може бути здійснений тільки в процесі засвоєння дітьми відповідної системи знань, коли кожне наступне уявлення або поняття витікає з попереднього, а вся система спирається на певні вихідні положення, що виступають як її центральне ядро [6].

Ми погоджуємося з думкою І. Підлипняк яка зазначає, що до кінця дошкільного віку формуються елементи логічного мислення з опорою на поняття. Поняття формуються у тому випадку, коли організовано перехід дітей від зовнішніх орієнтовних дій до дій внутрішнього плану. При цьому зовнішнє середовище заміщується словесним позначенням, що дає можливість переносити дії на різні ситуації. Кожне логіко-математичне поняття і уміння формується поступово, поетапно на основі виконання математичних і логічних операцій, доступних дітям.

Список використаних джерел:

1. Баглаєва Н.І. Індивідуально-диференційований підхід до формування математичних уявлень у дітей шостого року життя : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1997. 17 с.
2. Брежнєва О.Г. Теорія і практика математичного розвитку дітей 3-6 років у системі дошкільної освіти: дис. ... док. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2019. 506 с.
3. Брежнєва О.Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія : монографія. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
4. Зайцева Л.І. Формування елементарної математичної компетентності в дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2005. 20 с.
5. Зайцева Л.І. Формування математичної компетентності старших дошкільників. Методичний посібник. Харків : Веста : Видавництво «Ранок», 2008. 160 с.
6. Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей / під ред. : О.К. Грибанової, К.Й. Щербакіної, С.В. Белової. Київ : Вища шк., 1987. 136 с.
7. Татарінова С.О. Формування логіко-математичних понять у процесі пізнавальної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Мелітополь, 2008. 182 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Дар'я Мельник

*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

**Науковий керівник: Дабіжа Л.П.,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін**

Анотація: у статті представлені теоретичні аспекти розвитку творчих здібностей засобами зображувальної діяльності на уроках математики; сформульовано методичні рекомендації стосовно розвитку творчих здібностей дітей.

Ключові слова: молодший школяр, математика, зображувальна діяльність, творчість, здібності.

Сучасна система освіти потребує постійних змін. Завданням школи є розвиток гармонійно-розвиненої творчої особистості, яка здатна реалізуватись в подальшому житті.

За даними педагогічного словника «творчість» - це найвища і найскладніша форма людської діяльності, спосіб його самоствердження, процес самореалізації творчої індивідуальності та неодмінна умова його самовдосконалення [3, с. 64].

Психологи відзначають, що творчі здібності закладені й присутні у кожній дитині, оскільки це природна функція мозку, яка проявляється та реалізується у певному виді діяльності в міру наявності спеціальних здібностей. Якщо в дошкільному віці залучення до творчості відбувається в ігровій формі різноманітними засобами виховання, то в молодшому шкільному віці цей процес протікає у навчальній діяльності, так як вона є провідною для цього періоду. Від учня вимагається аналіз, планування та рефлексія навчальної діяльності, що стимулює розвиток його творчих здібностей.

Як не погасити вогник спраги дитини до знань? У кожній дитині з самого дитинства закладені різні здібності, єдина мета – їх розвиток. Творчий потенціал в сучасному світі дуже цінується у будь-якій сфері діяльності, тому його потрібно розкривати в дитині якомога раніше.

Завдання вчителя початкової школи – вчити учнів робити правильний вибір, уміння самореалізації, самовиховання, тобто вчити думати творчо. Важливою умовою розвитку творчих здібностей є наполегливість та ініціатива, без чого не може бути пошуку. Виконання будь-якого завдання потребує від учня значних зусиль. Без зусиль емоційної, інтелектуальної та вольової напруги неможливі ні активізація пізнавальної діяльності, ні свідомої участі в освітньому процесі.

Розвиток творчих здібностей молодших школярів важливий на всіх етапах шкільного навчання, тому починати треба ще з 1 класу. Необхідна безперервна чітка система, спрямований розвиток уваги, спостережливості, пам'яті, вміння проводити аналіз, порівняння, знаходити закономірності.

Творчі здібності – система властивостей та особливостей особистості, характер, ступінь їх відповідності, які вимагають певного виду творчої діяльності та зумовлює рівень її результативності. Це вміння зіставляти, аналізувати, комбінувати, знаходити зв'язок. Творчі здібності розвиваються на основі продуктивного мислення, глибоких знань у певній галузі, практичного досвіду чи інтересу до справи.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Творчість дітей молодшого шкільного віку – це виконання завдань, у процесі роботи над якими самостійно застосовані засвоєні знання, вміння, навички, у тому числі здійснено їх перенесення, комбінування відомих способів діяльності чи створення нового для учня підходу до розв'язання завдання [2, с. 24-25].

На сучасному етапі розвитку освіти творчі здібності мають включати: прагнення до пізнання, до постійних відкриттів, свободу уяви, активність і жвавість розуму, вміння у звичайних явищах і звичних речах знаходити нестандартне, оригінальне, а також вміння застосовувати отриманий досвід й знання у житті.

Одним із способів активізації творчого потенціалу особистості у початковій школі є різноманітні завдання на уроках математики – завдання, які вимагають від учнів творчої діяльності, у яких учень має сам знайти спосіб розв'язання, застосувати свої знання, як результат – створити щось нове.

Стимулом до розвитку творчості є бажання знайти рішення проблеми, тим самим дитина активізує розумові процеси. Творчі здібності учнів виявляються саме у рішеннях пізнавальних завдань. Тому, вони вимагають тривалої, цілеспрямованої роботи, отож епізодичне використання розвиваючих завдань не дасть бажаного результату. Система вправ повинна вирішувати всі три аспекти мети: пізнавальний, розвивальний і виховний.

Творчі завдання – це поле творчості для молодших школярів. Саме в таких завданнях проявляється гнучкість та оригінальність мислення, розвиваються творчі здібності [1].

Одним із засобів розвитку творчих здібностей на уроках математики є зображувальна діяльність [1]. Існує чимало завдань, які можна використовувати на уроках математики, наприклад:

- намалюй, що хочеш, склади геометричний опис малюнку.
 - одягни чарівні окуляри, через які ми бачимо все навколо тільки у вигляді трикутників (квадратів і т.д), намалюй, що в тебе вийшло.
 - домалюй так, щоб вийшов предмет. Гра «Давай пофантазуємо».
- Даються різні фігури чи кілька фігур.

Завдання виконуються за певними етапами:

1 етап: розминка (включає геометричні ребуси, кросворди на різні теми, графічні диктанти і т.д.)

2 етап: розвиток психологічних механізмів як основи розвитку творчих здібностей (пам'яті, уваги, уяви, спостережливості)

Гра «Увага» або, наприклад, такі завдання:

- скільки на малюнку трикутників? Чим вони відрізняються?
Продовж лінію.

- домалюй малюнку, щоб вони стали однаковими.

3 етап: вирішення частково-пошукових завдань різного рівня.

4 етап: вирішення творчих завдань (такі завдання вимагають більшої чи повної самостійності та розраховані на пошукову діяльність, неординарний, нетрадиційний підхід та творче застосування знань).

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Використання на уроках математики об'єктів мистецтва істотно впливає і на процес набуття математичних знань, адже математика має свою особливу красу і витонченість. Однак цю красу вкрай складно помітити, тому одне із завдань вчителя - надання допомоги учням у виявленні цієї краси предмета, а також використання її для розвитку інтересу до математики як до наукової дисципліни.

Естетичне виховання учнів безпосередньо пов'язані з їх емоційним розвитком, а принцип міцності знань вимагає, щоб у тих, хто навчається на тривалий час зберігалися систематизовані навички, вміння та знання. Досягти такого результату за допомогою простого заучування матеріалу без його глибокого розуміння просто неможливо. Тому одна з ключових умов, що дозволяє міцно засвоїти знання, – свідоме їх засвоєння.

Вміле викладання математики відіграє вкрай важливу роль в естетичному вихованні, адже математика має низку тільки їй властивих можливостей для вирішення цієї проблеми. Дітям цікаво все красиве та захоплююче, а це присутнє в математиці. Так, вчителю необхідно на кожному уроці демонструвати докази того, що предмет, що вивчається, має неповторну стрункість, точність, а всі його елементи тісно між собою пов'язані.

Створюючи зображення, дитина осмислює якість відтворюваного об'єкта, запам'ятовує характерні особливості та деталі різних предметів, свої дії, продумує засіб передачі образів малюнку.

Щоб зобразити якийсь предмет, необхідно мати про нього, про його форму ясне об'ємно-просторове уявлення. Тому важливо, при організації сприйняття предметів та об'єктів навколишнього світу, навчити дітей порівнювати предмети: вихователь звертає їх увагу на зміну величин (дитина і дорослий), предмети бувають довгі і короткі; за висотою – високі і низькі; по ширині – широкі і вузькі; за розміром – великі і малі. Крім того, предмети порівнюють за формою (коло, квадрат, куля, куб), за кольором (білий-чорний, стиглий-незрілий), відповідні кольори пір року, різне просторове положення предметів та їх частин (пташка сидить, пташка клює зернятка, рибка плаває у різних напрямках, далі, ближче, вище, нижче). На заняттях також діти дізнаються, що предмети однакової форми зображуються подібними способами. Порівнюючи однакові за формою, але різні за величиною предмети, отримують пропорції. Відношення величини одного предмета до величини іншого називається пропорційним відношенням. Відношення висоти предмета до її довжини є основною пропорцією.

Щоб створити правильний та красивий малюнок, потрібно знати етапи його побудови: –

1. Правильне розміщення всіх предметів чи частин предмета на аркуші паперу (композиція малюнка).
2. Просторові зміни предметів (далекий та ближній план).
3. Визначення пропорцій відповідних натурі (відношення елементів до цілого).
4. Колірне рішення.

НАУКОВИЙ ПРОСТІР СТУДЕНТА: ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Щоб малювати предмети складної форми, діти вчаться бачити в них різні прості геометричні фігури (коло – сонечко, голова птиці; овал – тулуб тварини, ляльки; трикутник – вуха кішки, дах будинку і т.д.). Визначивши ці геометричні фігури, діти навчаються послідовно зображати предмет. Наприклад, при малюванні сніжинки, слід звернути увагу, що у неї завжди шість промінців і візерунок кожного її променя однаковий.

Оволодівши способом зображення одного з предметів тієї чи іншої форми та способу його зображення, діти вільно переносять засвоєний спосіб при малюванні інших предметів подібної форми. Коли дитина сама вигадує тему свого малюнка або створює зображення за завданням педагога, проявом творчості є зміна величини предмета, з доповненням будь-якої деталі, зміною зображення кольором і т.д.

Вміння бачити і передавати в малюнку характерні особливості предмета, його пропорції набувають діти, перш за все, на заняттях з малювання з натури. Воно закріплюється при малюванні тих самих предметів за поданням. Малювати починають із найпростіших предметів і, поступово набуваючи певних навичок, накопичуючи досвід, переходять до малювання складніших предметів.

Розвиток просторових уявлень дітей, пов'язаних із передачею глибини в малюнку та розташування предметів (ближче, далі, попереду, ззаду), здійснюється насамперед на заняттях тематичним малюнком. Застосування цих знань і умінь повинно мати місце і на заняттях малювання з натури при малюванні таких моделей, як, наприклад, гілочки, де діти мають можливість спостерігати і передавати в малюнку найпростіші просторові співвідношення.

Малювання предметів прямокутної форми пов'язані з зображенням вертикальних і горизонтальних ліній. Попереднє тренування в цьому напрямку діти можуть отримати при малюванні візерунка за зразком, у побудову якого входять прямі горизонтальні та вертикальні лінії. Аналогічно, при малюванні з натури предметів округлої форми, доцільно дати дітям вправу малювання візерунка, де коло один із елементів композиції. У цих випадках декоративний малюнок готує дітей до малювання з натури.

Отож, застосовуючи творчі завдання під час уроків, молодший школяр прагне творчої самореалізації. Вони забезпечують ефективність розвитку творчої активності школярів, уможливають оволодіння дітьми досвідом самостійної, нової для них діяльності, сприяють активізації розумової та творчої навчальної діяльності, здійснюють сприятливий вплив на психічний розвиток особистості школяра.

Радість творчості дуже велика. І щоб вона не згасла, потрібні фантазія та винахідливість, міцні знання, завзятість до праці. Успіх у навчанні надихає на нові успіхи. А щасливу дитину легше вчити та виховувати, легше розвивати її творчий потенціал.

Список використаних джерел:

1. Дабіжа, Л. П. Підготовка майбутніх учителів до організації різних

видів зображувальної діяльності учнів початкової школи / Л.П.Дабіжа // Вінниця: ФОП Корзун ДЮ. – 2020. – с.52-57.

2. Мойсеєнко Л.А. Творче математичне мислення: психологічна сутність/ Л.А.Мойсеєнко // Обдарована дитина. – 2016. - №7. – с.20-29.

3. Станіславська Г.П. Розвиток творчих здібностей школярів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. – 64 с.

ПОЗАКЛАСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Вікторія Мельниченко

Криворізький державний педагогічний університет

м. Кривий Ріг

Науковий керівник: Онищенко І. В.,

к. філол. н., доцент

Анотація. У статті розкрито особливості формування ціннісних орієнтацій молодших школярів у контексті вимог Нової української школи, описано специфіку та функціональні можливості позакласної діяльності як засобу формування ціннісних орієнтацій здобувачів початкової освіти.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, позакласна діяльність, здобувач початкової освіти, Нова українська школа.

Відповідно до Закону України «Про освіту», Концепції «Нова українська школа» та Державного стандарту початкової освіти одним із важливих завдань є формування ціннісних орієнтацій молодших школярів. Зокрема, у Законі України «Про освіту» метою освіти визначено всебічний розвиток людини як особистості, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору [2]. Даний підхід є вирішальним у формуванні ціннісних орієнтацій здобувачів початкової освіти.

Теоретичні та методичні аспекти формування ціннісних орієнтацій учнів початкової школи досліджували Н. Бібік, Ю. Блудова, А. Бойко, Н. Гавриш, І. Єрмакова, О. Ільїна, І. Ковальчук, О. Матвієнко, Л. Мацук, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Проценко, О. Савченко та ін. Учені наголошували, що питання формування ціннісних орієнтацій молодших школярів є важливим й необхідним, адже актуальним завданням сучасної початкової освіти є засвоєння учнями відповідно до вікових особливостей різних видів соціального досвіду, системи цінностей суспільства, морально-правових норм, традицій.

У контексті вимог НУШ одним із ефективних засобів виховання учнів є позакласна робота, яка має на меті не лише формування різноманітних